

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r23512078,TOMIAK-Stanislaw.html>
28.05.2024, 00:28

TOMIAK Stanisław

Osoba

TOMIAK Stanisław

Urodzony

1894

Zmarł

1975

Opis

dowódca kompanii wolsztyńskiej, pamiętnikarz powstania, ppłk Wojska Polskiego.

Ur. się 15 września 1894 r. w Wolsztynie, w rodzinie ogrodnika Walentego i Weroniki z Masznerów. Uczęszczał do gimnazjum w Wolsztynie, a następnie w Poznaniu, Fryburgu, Wrocławiu, Bydgoszczy, jako że z gimnazjum wolsztyńskiego usunięto go za udział w strajku szkolnym. Brał udział w pracach Towarzystwa Tomasza Zana. 13 I 1915 r. powołany do służby czynnej w 6 Pułku Piechoty armii niemieckiej, od marca przebywał na kursie oficerskim. Na frontach powrócił w czerwcu, do 98 Pułku Piechoty. Nad rzeką Sommą (13 XI 1916) został ciężko ranny. Po wyleczeniu walczył w 5 baonie

minomiotów na froncie francuskim, włoskim i macedońskim. Następnie przydzielony został do górskiej kompanii minomiotów na front w Serbii, Rumunii i na Kaukazie, 1 I 1919 r. powrócił z armii niemieckiej, przez Wiedeń i Niemcy, do Wolsztyna. 5 stycznia przystąpił jako ochotnik do oddziału powstańczego, pełniąc funkcję dowódcy i organizatora kompanii wolsztyńskiej. Kierował zdobyciem przedmieścia i dworca kolejowego w Kopanicy - zdobył w tej akcji m.in. 6 ciężkich karabinów maszynowych, 30 karabinów, 16 000 amunicji paskowej, 4000 amunicji luźnej i ok. 20 jeńców. 25 stycznia otrzymał dowództwo nad odcinkiem babimojskim i podczas obrony miasta (31 I) z sukcesem odparł nieprzyjaciela. Sukcesem także zakończył się wypad na Nowe Kramsko i Goltzen (z 2 na 3 II). Zdobył powstańczą stanowisko: 7 ciężkich karabinów maszynowych, 2 lekkie, 6 koni, 1 kuchnia polowa, 1 wóz amunicyjny, przeszło 40 karabinów, 15 000 amunicji paskowej i 25 jeńców. W ciężkich walkach zgrupowanie jego zmuszone zostało do odejścia (12 II) z Babimostu do Wielkiego Grójca. Podczas odwrotu sam został ciężko ranny. Za walki te odznaczono go Orderem Virtuti Militari V kl., a dekretem NRL nr 16 (póź. 1 z 28 III 1919) mianowany został ppor. (ze starszeństwem od 21 I 1919). Po wyzdrowieniu wcielony do 2 Pułku Strzelców Wielkopolskich (późniejszy 56 Pułk Piechoty), walczył jako dowódca kompanii na froncie wsch. w wojnie polsko-bolszewickiej, aż do zawieszenia broni, 1 IV 1920 r. otrzymał awans na por. i w 56 Pułku Piechoty pełnił funkcję dowódcy kompanii szkolnej oraz dowódcy baonu. W 1922 r. otrzymał awans na kpt. (ze starszeństwem od 21 I 1919). W latach 1922-1929 przebywał w 86 Pułku Piechoty, a od 1929 do 1931 r. w 24 Pułku Piechoty, gdzie pełnił funkcję kwatermistrza. 11 1929 r. mianowany został mjr. W latach 1931-1934 był dowódcą baonu unitarnego Szkoły Podchorążych Piechoty w Różanie (n. Narwią).

Awansował na ppłk. (od I I 1934). W 1934 r. mianowany został zastępcą dowódcy 3 Pułku Strzelców Podhalańskich w Bielsku Śląskim.

Od listopada 1938 r. był ostatnim dowódcą 58 Pułku Piechoty i z nim w wojnie obronnej 1939 r. brał udział m.in. w bitwie n. Bzurą. Po klęsce wrześniowej przebywał jako jeńiec w oflagach niemieckich: Hohnstein, Arnswalde i Dóssel. Był organizatorem konspiracji obozowej.

Po zakończeniu wojny pozostał na emigracji; osiadł z rodziną w Londynie, resztę życia spędzając aktywnie, m.in. spisywał dzieje swojej kompanii. Był autorem wspomnień zamieszczonych w londyńskim „Przeglądzie Zachodnim”, a także w wydawnictwach krajowych.

Zmarł 8 maja 1975 r. w Londynie, a prochy, zgodnie z jego wolą, zostały sprowadzone do kraju i złożone w ziemi rodzinnej - w Wolsztynie. Był odznaczony: Orderem Virtuti Militari V kl., Krzyżem Walecznych (czterokrotnie), Krzyżem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi, medalem za Wojnę, Medalem X-lecia Odzyskania Niepodległości. Związek małżeński zawarł z Zofią Chyłkowską i miał dzieci: Janusza Józefa (1924), Andrzeja (1927) oraz Marię Teresę (1930).

Bibliografia

Z. Kościański, Tomiak Stanisław (1894-1975), (w:) Powstańcy wielkopolscy. Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918-1919, t. IV, red. B. Polak, Poznań 2008, s. 205-206.

Autor wpisu

Zdzisław Kościański